

मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार प्रकल्पग्रस्तांना पुनर्वसन अधिनियम १९९९ च्या कलम १६(२) ची नोटीस देऊन पर्यायी जमिनीचे वाटप केल्यानंतर अथवा त्यापुर्वी मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशाविरुद्ध मा. सर्वोच्च न्यायालयामध्ये दाखल केलेली विशेष अनुमती याचिका प्रलंबित असल्यास अशा जमिनीच्या ७/१२ मध्ये इतर हक्कात शेरे नोंदविण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक- आरपीए-२०२१/प्र.क्र. १४४ /र-१
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक:- २७ जानेवारी, २०२२

वाचा:-

१. महाराष्ट्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींचे पुनर्वसन अधिनियम, १९७६
२. महाराष्ट्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींचे पुनर्वसन अधिनियम, १९८६
३. महाराष्ट्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींचे पुनर्वसन अधिनियम, १९९९

प्रस्तावना-

प्रचलित शासन निर्णय, पुनर्वसन अधिनियम १९७६, १९८६, १९९९ लागू असलेल्या पाटबंधारे प्रकल्पांमुळे बाधित झालेल्या पात्र प्रकल्पबाधित शेतक-यांना पर्यायी जमिनीचे वाटप करण्यात येते. पुनर्वसन अधिनियम १९९९ च्या कलम १०(१) मध्ये नमूद तरतुदीनुसार पाटबंधारे प्रकल्पांमुळे बाधित झालेल्या व्यक्तींचे पुनर्वसन करण्यासाठी पुरेशी जमीन उपलब्ध झाल्यास अशा प्रकल्पासून लाभ मिळत असलेल्या गावातील जमिनीवर किंवा क्षेत्रांवर त्यांचे पुनर्वसन करण्यात येते. तथापि, काही बाधित शेतक-यांनी तब्बल १० ते ३० वर्षांचा प्रदीर्घ कालावधी उलटल्यानंतर पर्यायी जमिनीचे वाटप करण्याबाबत मा. उच्च न्यायालयामध्ये याचिका दाखल केल्या आहेत. मा. उच्च न्यायालयाने विविध याचिका प्रकरणी पुनर्वसन अधिनियम १९९९ च्या कलम १६ (२) अन्वये संबंधित बाधित शेतकऱ्यांस नोटीस देवून पर्यायी जमिनीच्या कब्जेहक्कापोटी पैसे जमा करून पर्यायी जमिन देण्याबाबतचे आदेश पारीत केलेले आहेत. मा. उच्च न्यायालयाने पारीत केलेल्या आदेशानुसार पुनर्वसन अधिनियम १९९९ च्या कलम १६ (२) अन्वये बाधित शेतक-यांना नोटीस देऊन त्यांनी कब्जेहक्काची रक्कम शासनाकडे जमा केल्यानंतर पर्यायी जमिनीचे वाटप करणे अभिप्रेत आहे. मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशाविरुद्ध मा. सर्वोच्च न्यायालयामध्ये विशेष अनुमती याचिका दाखल करण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे. त्यानुसार मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशाविरुद्ध मा. सर्वोच्च न्यायालयामध्ये विशेष अनुमती याचिका न्यायप्रविष्ट असतांना बाधित शेतक-याने त्यास वाटप केलेल्या पर्यायी जमिनीची खरेदी-विक्री, विभाजन, गहाण, हस्तांतरण इत्यादि व्यवहार केल्यास कायदेशीर गुंतागुंत निर्माण होईल व शासनाने

दाखल केलेल्या विशेष अनुमती याचिकांमध्ये शासनाच्या बाजूने निकाल लागल्यास अशा जमिनी शासन जमा करण्यास अडचणी निर्माण होतील. मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार बाधित शेतकऱ्यांस वाटप केलेल्या पर्यायी जमिनीच्या सात-बारामध्ये इतर हक्कात मा. सर्वोच्च न्यायालयामध्ये न्यायप्रविष्ट असलेल्या विशेष अनुमती याचिकेच्या अंतिम निर्णयाच्या अधीन राहून पर्यायी जमिनीचे वाटप केल्याबाबतचे शोरे नोंदविण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय-

महाराष्ट्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींचे पुनर्वसन अधिनियम, १९७६, १९८६ व १९९९ मधील व त्यापुर्वी अस्तित्वात असलेल्या प्रचलीत शासन धोरण/निर्णय यानुसार पात्र असलेल्या बाधित शेतकऱ्यांना त्यांची अनुज्ञेयता तपासून पर्यायी जमिनीचे वाटप करण्याकरीता त्यांनी संपादित जमिनीच्या मोबदल्याची रक्कम स्विकारतेवेळी पर्यायी जमिनीच्या संभाव्य कब्जेहक्काच्या रकमेपोटी ६५/७५ टक्के रक्कम शासनाकडे ठेव म्हणून जमा करणे आवश्यक आहे. तथापि, काही शेतकऱ्यांनी संभाव्य कब्जेहक्काची रक्कम जमा केलेली नाही व आता त्यांच्याकडून पर्यायी जमिनीची मागणी करण्यात येत असून संभाव्य कब्जेहक्काची रक्कम भरून घ्यावी व पर्यायी जमिनीचे वाटप करावे, याबाबत मा.उच्च न्यायालयात बऱ्याच रिट याचिका दाखल झाल्या आहेत. बाधित शेतकऱ्यास पुनर्वसन अधिनियम १९९९ च्या कलम १६ (२) नुसार नोटीस द्यावी व त्याने नोटीस प्राप्त झाल्यानंतर शासनाकडे कब्जेहक्काची रक्कम जमा करावी व तदनंतर शासनाने अशा बाधित शेतकऱ्यांना पर्यायी जमिनीचे वाटप करावे, असे न्यायनिर्णय विविध याचिकांमध्ये मा. उच्च न्यायालयाने दिलेले आहेत. ज्या रिट याचिका प्रकरणी मा. उच्च न्यायालयाने पारित केलेल्या आदेशाविरुद्ध मा. सर्वोच्च न्यायालयात विशेष अनुमती याचिका दाखल केल्या आहेत व अशा विशेष अनुमती याचिका न्यायप्रविष्ट आहेत अशा सर्व प्रकरणी खालील प्रमाणे कार्यवाही करावी-

(अ) मा.उच्च न्यायालयाने दिलेल्या आदेशानुसार बाधित शेतकऱ्यास पर्यायी जमिनीचे वाटप करण्यासंबंधी निर्गमित करावयाच्या वाटप आदेशा मध्ये “मा.सर्वोच्च न्यायालयात दाखल असलेल्या विशेष अनुमती याचिकेच्या अंतिम निर्णयाच्या अधीन राहून पर्यायी जमिनीचे वाटप करण्यात आले आहे” असे नमूद करून करावे.

(ब) बाधित शेतकऱ्यांना मा.उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार कलम १६(२) ची नोटीस देऊन वाटप केलेल्या पर्यायी जमिनीच्या सात - बारामध्ये इतर हक्कात “मा.सर्वोच्च न्यायालयात दाखल असलेल्या विशेष अनुमती याचिकेच्या अंतिम निर्णयाच्या अधीन राहून पर्यायी जमिनीचे वाटप करण्यात आले आहे.” असे शोरे नोंदविण्यात यावेत.

२. तसेच ज्या प्रकरणांमध्ये मा. सर्वोच्च न्यायालयात विशेष अनुमती याचिका दाखल केलेली नाही, अशा सर्व प्रकरणांमध्ये तात्काळ विशेष अनुमती याचिका मा.सर्वोच्च न्यायालयात दाखल करण्यात यावी व तदनंतर वरील प्रमाणे कार्यवाही करावी.

३. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा संगणक सांकेतांक २०२२०१२७१५१८०१३११९ असा आहे. सदर आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षात्कीत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(धनंजय महेश नायक)
उप सचिव, महसूल व वन विभाग

प्रति,

- १) मा.राज्यपाल महोदयांचे सचिव,
- २) मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,
- ३) मा.मंत्री, मदत व पुनर्वसन यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- ४) प्रधान सचिव (मदत व पुनर्वसन) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई,
- ५) प्रधान सचिव (जलसंपदा) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
- ६) महालेखापाल (लेखापरीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र-१, मुंबई
- ७) महालेखापाल (लेखापरीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र-२, नागपूर,
- ८) सर्व विभागीय आयुक्त,
- ९) सर्व जिल्हाधिकारी,
- १०) सर्व जिल्हा पुनर्वसन अधिकारी,
- ११) सर्व कार्यासन (मदत व पुनर्वसन), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- १२) निवड नस्ती, कार्यासन २-१, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय. मुंबई.